

Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának  
kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása  
a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával”



Szegedi Tudományegyetem  
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola  
**Az új Alaptörvény és a jogélet reformja**  
2011. 11. 26.

**„Egy új nemzet születése?” – Az alaptörvényi  
nemzetfogalom értelmezésének progresszív  
megközelítése**

*Sulyok Márton, SZTE ÁJTK, Alkotmányjogi Tanszék*

[msulyok@juris.u-szeged.hu](mailto:msulyok@juris.u-szeged.hu)



TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 projekt



A projekt az Európai Unió támogatásával,  
az Európai Szociális Alap  
társfinanszírozásával valósul meg.

*”A nemzet az activ államalany **gondolatban, akaratban és tettben** [...] az **államban a nemzetén kívül substantiliter nincs semmi.**”* (Kuncz, 1902,  
A nemzetállam tankönyve)

*„A jogi elem csak külső kerete a nemzetállam activ fejlődésének.”* (Kuncz)  
**-> Alkotmányjogi és jogon kívüli tényezők szerepe a nemzeti  
önmeghatározás minőségi vizsgálatában**

**Alapfogalmak** (Jászi, 1986) – nemzet és nemzetiség

- **változás** a XXI. sz.-ra – anyaországok, befogadó államok és államalkotó  
tényezők, **etnikai nemzet-értelmezés lehetősége**



## A nemzeti önmeghatározás minőségi vizsgálata és a nemzet- értelmezések elkülönítése:

Joó, 1984: Elzász – T. Mommsen és Numa Denis Fustel de  
Coulanges vitája – M: nyelve és gyökerei szerint német; FdC:  
nemzetisége és „hazaszeretete” szerint francia

Joó: kétféle nemzet-értelmezés Európában:

1. Francia-angol: **államnemzet**
2. Közép-Kelet Európa: **nyelvi-kulturális nemzet**
3. DE: *éles elválasztás nem szerencsés!*



## Alkotmányjogi vizsgálat céltartománya: a preambulum

- Nemzeti önmeghatározás forrása (Kovács, 1962)
- **Funkciók:** politikai, történeti, egységesítő

*Vizsgálatba bevont nemzetközi dokumentumok:*

- **ET 1735 (2006) Ajánlás** a nemzet fogalmáról
- **VB Vélemény [CDL-AD(2011)016]** Magyarország új alkotmányáról



## Preambulumokról általában:

- politikai, történeti, egységesítő funkció eltérő hangsúlyokkal
- történeti narratíva szerepe általában jelentős, politikai ideológia kontextusa befolyásolhatja, de célja – szimbolikán keresztül - az egységesítő funkció kiteljesítése

## Alaptörvényi preambulum célja:

- egységesítés
- Szerződés **múlt, jelen és jövő** magyarjai között.



## Múlt – önmeghatározások

- Szent Korona – *corporatio sola* (a nemzet egysége)
- Werbőczy – Hunor és Magor „ugyanegy nemzetsége”
- Joó, 1984: nemzet – *natus, natio* – közös eredet (heritage)
- A múlt **kifejező szimbolikája** az alkotmányban utal a közös eredetre (a történeti narratíva keretében)
- Szocializmus: narratíva **ideológiailag telített**, de reflektál a közös eredetre (1972)
- Rendszerváltás – viták, narratíva háttérbe, **érték- és ideológia-  
semleges és ideiglenes** önmeghatározás, csak politikai  
államcélok a békés átmenet biztosítására



## Jelen - önmeghatározások

- Örökölt ideiglenes önmeghatározás – új alkotmány igénye - a történeti narratíva és a közös eredet hangsúlyai felerősödnek – 2000:1, 2001:LXII.
- Alaptv. – újragondolt értékeket megfogalmazó önmeghatározás -  
**Preambulum:** „*Mi a magyar nemzet tagjai, felelősséggel minden magyarért [...] Mi Magyarország polgárai készen állunk arra, hogy országunk rendjét a nemzet együttműködésére alapítsuk.*” - **Alapvetés,**  
D. cikk: “*Magyarország az **egységes magyar nemzet összetartozását szem előtt tartva felelősséget visel a határain kívül élő magyarok sorsáért...***”  
=> 1997, lengyel preambulum – hasonló fordulatok – **a nemzeti és politikai társadalom meghatározása** (*national and political society*) a nemzetállami identitáson belül (Halas, 2004)



## Jelen – alkotmányos pillanatok és a nemzetfogalom változása

- ekkor „*gondolatban, akaratban és tettben*” (Kuncz) következhet be a nemzeti önmeghatározás változása
- önmeghatározás szempontjából fontos, hogy kik azok, akik önazonosságukat magyarként találják meg általa – történeti narratíva fontos, mert azzal könnyebb azonosulni. (Griebowski, 2011)
- Ajánlás, 6.: *nemzetfogalom olyan kulturális valóságot jelöl, amely a személy szabad egyoldalú kötődése az adott közösséghez.*
- Ajánlás – státusztörvény kapcsán – nemzetfogalom értelmezése – nemzetiségi nézőpontból, minőségi vizsgálat, értékközpontú
  - Miért? „*A mai Európában az integráció egy szintjén mindenki kisebbség.*” (Pap, Identitás és reprezentáció, 2007)





## Jelen - Uniformizált nemzet-meghatározás nem lehetséges

### 1. Állampolgárság = nemzet (*legal link*)

*vagy*

### 2. Szerves közösség = nemzet (*genuine link*)

- Azonos nyelv, kultúra, történelem
- Hasonló **múlt**tértelmezés/**jelen**beli törekvések/**jövő**kép

### 3. Nemzetállam evolúciójának doktrínája

- Emberek kapcsolattartását ösztönözze
- Polgárok közösségét integrálja



## Jelen - a nemzet-értelmezés tartalmi kérdései és a határon túli magyarokért való felelősség

**Alk. 6.§(3)** – felelősség érzete és a kapcsolattartás elősegítése ->  
**Alaptv. Alapvetés, D. cikk:** felelősség viselése és közösségeik támogatása,  
törekvéseik elősegítése -> **VB: túlzott aktivizmus – problémák**  
(extraterritoriális hatályú jogalkotás pl.)

### Döntés - nemzet?

- i. Állampolgárságon alapuló politikai entitás vagy
- ii. Eredeten és kulturális kapcsolatokon alapuló etnikai entitás

**=> DE Alaptv. nemzet-értelmezésében  
mindkettő jelen és NEM egymást kizáróan!**



## Jövő: etnikai nemzet-értelmezés és következményei

Határon túli magyarok – **magyar etnikai (etno-kulturális) nemzet** részei ahogy

Nemzeti kisebbségek – államalkotó tényezők – **magyar politikai nemzet** részei

=> Magyar etnikai nemzet: diaszpóra, mint kisebbség -  
**többrétegű identitás** – anyaország és befogadó ország  
identitása is



## Jövő - Az állampolgárság megválasztásának joga?

Ajánlás, 12.: meg kell erősíteni az európai polgárok identitásukkal, kultúrájukkal, hagyományaikkal, történelmükkel való kapcsolatát és **lehetővé kell tenni, hogy állampolgárság szerinti államukra tekintet nélkül más kultúrnemzet (ti. etnikai nemzet) tagjának vallják magukat, akár állampolgárságuk, akár kultúrájuk vagy hagyományaik okán.**

*?: Szükséges a többes identitás elismerése és a többes állampolgárság (és az abból folyó jogosultságok) támogatása?*



## Jövő - Új dilemmák – többes állampolgárság, OCV

- Mobilitásra épülő Európa - EJEB: határon túl élő állampolgárok szavazati joga az állampolgárságtól származtatottan védett, bár nem abszolút
- Határon túl élő vagy tartózkodó állampolgárok szavazati joga
  - Diaszpóra (görög, olasz – USA, spanyol, portugál – Latin-Am., magyar – Erdély, Délvidék)
  - Migráció (okok és tartam sokféle lehet)
- CDL-AD(2011)022 – VB a külföldön történő szavazásról – 53 ország modelljeit elemzi, számos megoldás – Miért kell?
- *Állampolgárok közötti egyenlőség megteremtése*
- *Európai mobilitás elősegítése*

=> Kötelezettség: **pozitív megközelítés, amely segíti a nemzeti és európai állampolgárság megerősödését.** – ennek ki kell hatnia a nemzeti önmeghatározásra is!



Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának  
kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása  
a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával”



**Köszönöm a figyelmet!**

Bővebben:

**Pákozdi Csaba – Sulyok Márton:**

„The Birth of a New Nation?” – Mapping progressive  
approaches to the nation-concept based on the  
Hungarian Fundamental Law

*(Miskolc Journal of International Law, Vol. 8. (2011), no. 2. 43-55.)*

[http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=1919656](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1919656)



TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 projekt



A projekt az Európai Unió támogatásával,  
az Európai Szociális Alap  
társfinanszírozásával valósult meg.